

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Akın Gürlek** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin
Hakkâri Milletvekili

Kadınlara yönelik erkek şiddeti Türkiye'de uzun yıllardır münferit olaylar toplamı olmaktan çıkmış; siyasal, toplumsal ve kurumsal boyutları bulunan yapısal bir insan hakları ihlali alanına dönüşmüştür. Özellikle güvenlik bürokrasisi içerisinde görev yapan ya da geçmişte bu kurumlarda görev almış personelin fail olduğu kadın katliamları, erkek egemen zihniyet ile militarize edilmiş şiddet pratiklerinin, kurumsal denetimsizliğin ve cezasızlık mekanizmalarının kesişiminde ortaya çıkan ağır tabloyu görünür kılmaktadır.

Kadın örgütleri, insan hakları savunucuları ve demokratik kamuoyu uzun yıllardır; güvenlikçi politikaların yoğun biçimde uygulandığı, Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı kentler başta olmak üzere birçok yerde üniformalı personelin fail olduğu şiddet vakalarının münferit değil, yapısal bir karakter taşıdığına dikkat çekmektedir. Bu vakalarda etkili soruşturma yürütülmediği, koruyucu ve önleyici mekanizmaların işletilmediği, faillerin çeşitli idari ve yargısal süreçler yoluyla fiilen korunduğu yönündeki yaygın toplumsal kanaat ise yeni kadın katliamlarının önünü açan bir cezasızlık rejimi yaratmaktadır.

Son on altı yıllık süreç incelendiğinde uzman çavuşların fail olduğu iddia edilen çok sayıda kadın katliamı, şüpheli kadın ölümü, cinsel şiddet ve ağır yaralama vakasının yaşandığı görülmektedir.

2010 yılında Hakkâri Dağ ve Komando Tugay Komutanlığı'nda görev yapan uzman çavuş Enes Tamur'un Müfide Tamur'u katletmesi; aynı yıl Edirne'nin İpsala ilçesinde görevli uzman çavuş Adem Sezer'in istismar ettiği 16 yaşındaki Gözde Çakır'ı katletmesi; İstanbul Beylikdüzü'nde uzman çavuş Sedat Kardaş'ın Ayşegül Bilginer'i ateşli silahla ağır yaralaması; 2012 yılında Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde uzman çavuş Mehmet Karadayı'nın boşanma aşamasında olduğu kadının ailesinin evini basarak kadının annesini katletmesi ve babasını yaralaması; aynı yıl Erzincan'da Hülya K.'nin uzman çavuş Erdal K. tarafından katledilmesi; 2013 yılında Şanlıurfa'da Hülya Ege'nin uzman çavuş İbrahim Ege tarafından katledilmesi; 2014 yılında Adana'nın Kozan ilçesinde Eda Şahin'in katledilmesi; aynı yıl Şırnak'ın Cizre ilçesi sınır hattında Saada Darwish'in sınır hattında görevli uzman çavuşun açtığı ateş sonucu yaşamını yitirmesi ve fail hakkında takipsizlik kararı verilmesi; 2016 yılında Ankara'da Melike B.'nin katledilmesi; 2017 yılında uzman çavuş Alper Deveci'nin boşanma aşamasındaki kadının annesini ve kardeşini katletmesi, bir çocuğu yaralaması; aynı yıl Mardin'de Gizem C.'nin katledilmesi; 2018 yılında Şırnak'ın Silopi ilçesinde Esra Köşker'in ve Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde Sevilay Aka'nın katledilmesi; 2019 yılında Sosin Küçükguven ile Emine Yanikoğlu'nun katledilmesi; 2020 yılında Batman'da İpek Er'in maruz bırakıldığı cinsel şiddet

sonrasında yaşamını yitirmesi; Gaziantep'te Müberra Kuzdan'ın, Erzurum'da Hülya Özmen'in, İzmir'de Nergüzel Kocabıyık ile Melike Kocabıyık'ın katledilmesi; 2021 yılında Aysel Y., Derya Aldıç ve Rahime Ö.'nün katledilmesi ile İstanbul Şişli'de gerçekleşen ağır yaralama vakası; 2024 yılında Yeliz Yolcuoğlu, Burcu Demir, Bedriye Işık, Hatice Çelik, Havin Aşkan Tektaş ve Meryema Hasanoğlu olayları; 2025 yılında Esra Bağcı ile Gülhan Börülce'nin katledilmesi; 2026 yılında Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde Gülşen Gezer, Habibe Demir, Gürkan Demir ve Deniz Demir'in katledilmesi, Ankara'da Deniz Büyükköprü ile Irmak Nehir Büyükköprü'nün katledilmesi, Muğla'da H.S.'ye yönelik katletme girişimi ve Adana'da Buse S.'nin ateşli silahla ağır yaralanması, söz konusu tablonun münferit değil, yapısal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin kamu politikalarından giderek uzaklaştırılması, kadın örgütlerinin karar alma süreçlerinden dışlanması ve 6284 sayılı Kanun'un etkin biçimde uygulanmaması, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede kamusal kapasitenin zayıflatıldığı yönündeki eleştirileri güçlendirmektedir.

Kadınların yaşam hakkını korumakla yükümlü kamu otoritelerinin, özellikle failin silahlı kamu görevlisi olduğu vakalarda neden etkili önleyici mekanizmalar geliştiremediği, bu olayların neden önlenemediği ve kamu görevlileri bakımından neden ayrıcalıklı bir cezasızlık pratiğinin olduğu kamuoyu vicdanında yanıt bekleyen temel sorular olarak durmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Uzman çavuşların fail olduğu kadın katliamı dosyalarında verilen cezaların benzer suç tiplerine göre daha düşük olduğu yönündeki kamuoyu eleştirileri Bakanlık tarafından nasıl değerlendirilmektedir?
2. Failin güvenlik personeli olduğu dosyalarda verilen takipsizlik kararlarının oranı nedir?
3. Uzman çavuşların fail olduğu dosyalarda uygulanan "iyi hal" ve "haksız tahrik" indirimlerinin kadınlar açısından cezasızlık algısını güçlendirdiği yönündeki eleştiriler hakkında Bakanlığın görüşü nedir?
4. İpek Er dosyası başta olmak üzere kamuoyunda tartışma yaratan dosyalarda etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmediği yönünde herhangi bir inceleme yapılmış mıdır?
5. Failin kamu görevlisi olduğu kadına yönelik şiddet dosyalarında bağımsız ve tarafsız soruşturma yürütülmesini güvence altına alan özel bir mekanizma bulunmakta mıdır?
6. Kadın cinayetleri davalarında toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin yargı süreçlerine yansıtılması amacıyla hangi çalışmalar yürütülmektedir?
7. Son on altı yılda uzman çavuşların fail olduğu dosyalarda kaç kamu görevlisi ihmal veya görevi kötüye kullanma suçlamasıyla yargılanmıştır?
8. Kadın örgütlerinin cezasızlık eleştirileri doğrultusunda mevzuat değişikliği yapılması planlanmakta mıdır?
9. Failin kamu görevlisi olduğu kadın katliamlarına ilişkin ayrı bir ulusal veri sistemi oluşturulması düşünülmekte midir?
10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yaşam hakkı ve etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin kararları doğrultusunda hangi yapısal reformlar planlanmaktadır?